

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

10. An in præcepto correctionis fraternæ detur parvitas materiæ? Et docetur Prælatos Religionum peccare mortaliter, quando negligunt corrigere peccata venialia in suis Religionibus committi solita, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

7. Sed supposita contraria sententia, difficultas verò est, an particulares Religiosi teneantur, sicut Prælati, sub eodem onere corrigere fratres de peccato veniali? Affirmatiuè respondet Coninch. *vbi suar. disp. 28. dub. 3. n. 24.* vbi sic asserit. Certum est superiorem Religiosum teneri in suis subditis corrigere peccata venialia, quando alias imminet periculum, ne disciplina religiosa magna ex parte dissolatur, quia tenetur, quantum potest, dare operam, vt hæc tota integritate seruetur. Imò credo certum esse, quemvis etiam priuatum, præsertim si sit membrum illius Religionis, teneri ad eiusmodi correctionem, quando commodè potest, & sperat fructum; quia talis dissolutio est graue valde malum ipsius Religionis; siue totius communitatis, quod ille ex charitate, & fide, quam debet matri suæ, scilicet ipsi Religioni, tenetur impedire. Ita Coninch. Sed citati DD. hoc onus in tali casu imponunt solum super humeros Prælatorum, & nihil asserunt de Religiosis particulibus. Ergo, &c. Cogita.

RESOL. IX.

An sit præceptum sub veniali corrigendi peccata venialia? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 7.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Valentia *romo 3. disp. 3. quest. 10. punct. 2.* Suarez de Char. *disp. 8. sect. 2. num. 6.* & Villalobos in Summa *romo 2. tract. 4. difficult. 2. num. 5.* Lorca in 2. 2. *disp. 41. num. 9.* Petr. Hurtadus *vol. 2. disp. 162. sect. 8.* Galpar Hurtadus *disp. 6. de Correc. difficult. 5.* Et hanc sententiam docet etiam Cæstrus Palauus *romo 1. tract. 6. disp. 3. punct. 3. num. 3.* Mouetur etiam ratione adducta à Valentia: Charitas, & amicitia, & misericordia in proximum non solum te obligat, ne illi consulas, vel eum adiuues ad peccandum venialiter, sed etiam ne permittas cadere, cum commodè potes à casu remouere: sicut in temporalibus non solum obligatis damnium etiam leue non inferre proximo, sed etiam præcauere, cum possis. Deinde vnusquisque tenetur proximum, sicut seipsum diligere, volendo scilicet proximo ea, quæ tenetur velle sibi: sed tenetur quis sub peccato veniali velle in effectu, & procurare sibi immunitatem à quouis peccato veniali: ergo etiam proximo.

2. Verùm negatiuæ sententiæ adherent Trullench, in Decal. *rom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. n. 4.* Duallius in 2. 2. *tract. de Charitate, quest. 9. art. 2.* Fillucius, *tom. 2. tract. 28. cap. 5. num. 118.* Reginaldus, *romo 1. lib. 4. cap. 25. num. 333.* Franciscus del Castillo, in 3. *sentent. romo 2. disp. 6. de correct. quest. 3. parte 2. num. 9.* Torres, in 2. 2. *quest. 33. art. 2. dub. 2.* Reginaldus, *romo 1. lib. 4. cap. 25. n. 333.* Azorius *romo 1. lib. 12. cap. 4. quest. 4. Sæ. ver. Correctio, num. 5.* & alij. Et ratio est, quia per peccatum veniale frater non est perditus: Ergo correctio, quæ ad lucrandum fratrem ordinatur, ex illo Matthi. 18. *Si te audierit lucratus eris fratrem tuum*, in peccatis venialibus locum habere non potest. Secundò, à peccatis venialibus facillimo negotio se potest quis liberare, vel in Sacramento, vel extra: Ergo non indiget auxilio alterius. Tertio, esset graue iugum hanc obligationem hominibus imponere, cum omnes in periculo peccandi venialiter frequentes sint.

3. Sed hæc argumenta parum vrgent, nam fateor Christum Dominum Matthi. 18. locutum fuisse de correctione peccantis mortaliter, non venialiter. At inde non inferitur non esse præceptum de corrigendo fratre peccante venialiter in illò præcepto tacitè inclusum, non quidem sub culpa graui, sed leui; quia

leuiter, & secundum quid per correctionem corrigens lucratur fratrem. Ad secundum respondeo facile posse peccantem venialiter se à peccato liberare, vt verò facilius liberetur, seu vt efficaciter liberetur, indiget correctione. Ad tertium dico non esse graue iugum, quia nec sæpe speratur fructus ex correctione, neque constat de periculo proximi, neque facile abique verecundia eum potes corrigere.

4. Sed putat Coninch *disp. 28. dub. 3. num. 31.* neutram ex his sententiis esse absolutè, & generatim veram; imò credit auctores eam non intendere eas ita absolutè, & generatim asserere: atque adeo puto eos posse conciliari. Respondeo igitur primò; nos communitè non teneri fratrem corrigere ob sola peccata venialia, quando aliud non subest periculum: & hoc satis probant rationes pro secunda sententia allata.

5. Respondeo secundò, valde tamen esse probabile, nos aliquando per se, & secluso alio periculo sub veniali teneri fratrem corrigere ob peccata venialia, quando certæ ad sunt conditiones, scilicet Primò, quòd manifestum sit ipsi peccasse, & quidem in genere peccati venialis aliquo modo grauitè. Secundò, quòd omnino commodè, & sine peccantis offensione eum possim corrigere, ita vt moraliter aliquo modo certus sim correctionem profuturam, & nullo modo obfuturam. Hæc autem obligatio maximè habet locum, quando peccatum esset aliis scandalo, trahendo eos ad imitationem. Ratio est, quia cum eiusmodi peccatum sit notabile proximi malum, & vera Dei offensa, sincera Dei, proximique charitas exigit, vt id ab eo auertam, quando id tam facile facere possum: sicut mala proximi corporalia etiam leuia teneor ab eo auertere, quando sine villo meo incommodo id facere possum. Ergo, &c.

6. His tamen non obstantibus, ego puto correctionem fraternali pro venialibus non esse in præcepto, excluso aliquo casu, de quo *infra*, quia Matthi. 18. vbi potissimum istud præceptum à Christo declaratur, & iniungitur, supponit proximum, cui adhibenda est correctio, esse perditum, & æternæ damnationi obnoxium: aliter enim non dixisset; *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*; cum ergo peccata venialia tantam ruinam in nobis causent probabile est ordinariè nos non teneri pro peccatis venialibus, fraternali correctionem adhibere. Deinde si a selet singulis ferè momentis, homo ad id teneretur, propterea quòd peccata venialia sunt quotidiana, & septies in die id est, multoties in ea incidimus hoc autem valde esset incommodum & durum; igitur propriè & ordinariè tantum pro peccatis mortalibus ad correctionem tenemur.

RESOL. X.

An in peccato Correctionis Fraternali detur paruitas materia?

Et docetur Prælatos Religionum peccare mortaliter, quando negligunt corrigere peccata venialia in suis Religionibus committi solita, si ex correctionis omissione disciplina Regularis imminatur. Ex p. 5. tr. 5. Ref. 66.

§. 1. Respondeo correctionem fraternali per se interdum ad mortale obligare, * nam per accidens ratione leuitatis materiæ vt obseruat Duallius in 2. 2. *D. Thoma tract. de char. quest. 9. art. 2. ad 3.* vt si proximus tantum peccauisset venialiter, regulariter loquendo onittere correctionem, non est peccatum mortale. Dixi regulariter propter Sotum;

* Sup hoc supra in Ref. 8.

qui in 4. diff. 19. q. 2. mem. 2. conf. 3. docet Prae-
 latorum Religionum peccare mortaliter, quando negli-
 gunt corrigere peccata venialia in suis Religionibus
 committi solita, si ex correctionis omissione disciplina
 regularis imminuat. Sed putat Duallus ubi supra
 citra hunc casum correctionem fraternam de peccatis
 venialibus nunquam ad mortale obligare, imò addit
 nullum esse praeceptum corrigendi proximum pro
 peccatis venialibus, quando ex iis notabile detrimen-
 tum non emergit, nam *Matthaei* 18. ubi potissimum
 hoc praeceptum à Christo declaratur, & iniungitur,
 supponit proximum, cum adhibenda sit correctio,
 esse perditum, & aeternae damnationi obnoxium, aliter
 enim non dixisset, *Si te audierit, lucratus eris fratrem
 tuum.* & *Iacob* 5. dicitur. *Qui conuersi fecerit pecca-
 torem ab errore via sua, saluabit animam eius à morte,*
 sed anima non incurrit iacturam salutis suae per pec-
 cata venialia. Ergo tunc non tenemur corrigere.

RESOL. XI.

*An ut praeceptum correctionis obliget, opus sit, ut
 adsit spes probabilis emendationis?
 Et an requiratur necessario fructum ex correctione sta-
 rim sperare, Vel sufficiat, si decursu temporis spe-
 retur.* Ex p. 7. tr. 3. Ref. 21.

Sap. hoc in-
 fra in Ref.
 16. §. 1.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue, quia aliàs esset om-
 nino inutilis correctio, & corripiens esset
 similis medico, qui daret aegro inuito amarum medic-
 inam, quam sciret nullo modo ei profuturam: quare
 corripiens hoc solum videretur agere, ut alterum in
 se concitet, & gratis inuidiam subeat, & iniurias au-
 diat. Hinc Prou. 9. Scriptura nos monet: *Noli ar-
 guere derisorem, ne oderit te; argue, sapientem, &
 diligit te;* & *Matth.* 7. *Nolite sanctum dare canibus,
 neque mittatis margaritas ante porcos, ne fortè con-
 culcent eas pedibus suis, & conuersi disrumpant vos.*

2. Hinc patet multò minus corripiendum esse
 proximum peccantem, quando per correctionem
 creditur excitandus, ut grauius peccet, v. g. blas-
 phemando, aut nos graui odio prosequendo, & c.
 tunc enim correctio esset grauius noxia, id è quod eam
 scienter adhibens grauius peccaret, sicut is qui daret
 aegro medicinam, quando ob certam huius disposi-
 tionem, sciret ipsi mortem allaturam. Hinc etiam D.
 August. lib. 2. de *Cinrat. cap.* 9. monet nos, ut eo
 casu abstineamus à correctione: defectu autem huius
 conditionis multi saepe, & praesertim ij, qui apud pec-
 cantes non sunt magna auctoritate excusantur à pec-
 cato, dum hos non corripiunt; quia persuadent sibi
 se frustra id facturos. Et similiter ferè communiter
 excusantur à corripiendis iis qui publice, & ex con-
 suetudine peccant: quia raro est spes hos emendandi.
 Et ita docent communiter Doctores, quos citat, &
 sequitur Trullench in *Decal. tomo* 1. lib. 1. cap. 5. *dub.*
 14. *num.* 6. Hurtadus de *Mendoza vol.* 2. *disp.* 162.
sect. 2. *Bañez in* 2. 2. *quest.* 33. *art.* 2. *dub.* 4. *Re-
 ginaldus lib.* 4. *cap.* 25. & Villalobos in *summa tom.*
 2. *tract.* 4. *diffic.* 3. *num.* 1. & alij.

3. Nec obstat dicere, quòd cessante fine legis in
 aliquo particulari, non propterea cessat in eo legis
 obligatio: Nam tenetur aliquis ieiunare in Quadra-
 gesima v. g. etiam si ipse alioqui non indigeat macera-
 tione carnis, quae est finis legis de ieiunio: Ergo ne-
 que in proposito cessat obligatio legis de correctione,
 etiam si in casu particulari non speret quis emendatio-
 nem proximi, atque ita cesset hic finis eius legis.

4. Respondendum est enim per distinctionem
 Antecedentis. Nam verum id est, intellectum de fine

extrinseco, & mediato actus imperari, atque ad
 legis: cuiusmodi finis est carnis maceratio, respectu
 ieiunij, siquidem ieiunium habet alium quoque finem
 sibi intrinsecum. & immediatum, nempe ipsum ob-
 iectum formale suum, ut est actus virtutis temperan-
 tiae. Falsum est autem illud antecedens intellectum de
 de fine immediato & intrinseco actus imperari, atque
 aded legis: cuiusmodi finis respectu actus correptionis
 est emendatio proximi saltem moraliter, & in in-
 tentione corripientis. Nam ut correctio est actus vir-
 tutis misericordiae, pro obiecto formali habet suble-
 uationem misericordiae proximi existentis in peccato, id est,
 proximi emendationem, saltem moraliter in intentione
 corripientis: quod obiectum non habet in inten-
 tione, & voluntate hominis vllum locum, quando is
 iudicat, minimè securitatem proximi emendationem.

5. Aduertendum est tamen non requiri necessa-
 rio fructum ex correctione statim sperari: ita sicut si
 decursu temporis speretur, ita Suarez de *char. disp.*
 8. *sect.* 3. *num.* 4. & relato Syluest. Adrian. Nauar.
 & D. Thom. docet Ioan. Sanchez *disp.* 6. *sect.*
num. 9. §. *aduertendum.* Thom. Sanchez *lib.* 3. de
matrim. disp. 13. *num.* 3. & alij plures. Quare si
 persona talis est, quae sperare possit in correctione fore
 emendam, debet primam, & secundam operari,
 quia iam erant illae correctiones necessariae. At hoc
 nimis metaphysicum est. Quis potest enim sibi per-
 suadere illam tertiam correctionem non habituram
 effectum, nisi praecedentibus duabus primis, aut vnde
 probabiliter cognosci potest non repulsum peccato-
 rem illam tertiam correctionem, sicut & duas pri-
 mas? si igitur ex alio capite praesumitur peccato-
 rem tempore illius tertiae correctionis fore dispositum
 ad correctionem obtemperaturum, omittatur correctio
 quae ad illud tempus, siquidem antecedentes correctio-
 nes nullius sunt effectus, & ita docet Castus Palaeus
 tomo 1. *tract.* 6. *disp.* 3. *puncto* 5. *num.* 2.

RESOL. XII.

*An proximus sit corripiendus, si correctio initio ob-
 erit, sed postea proderit?* Ex p. 7. tr. 3. Ref. 23.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Valentia *tomo* 5. *disp.*
 3. q. 10. *puncto* 2. ubi sic ait: Quarta cir-
 cumstantia est, quando quis non modò nihil se effe-
 cturum apud proximum iudicat, sed etiam eualurum
 eum deteriore, si corripiatur. Tunc enim multò
 clarius apparet, non teneri quempiam corripere pro-
 ximum, sed potius debere correctionem intermittere
 ut docet D. Thomas *art.* 6. & alij omnes. Atque
 hanc ob causam dicitur Prouerb. 9. *Noli arguere de-
 risorem, ne oderit te; & fiat nimis deterior per id
 odium,* sicut exponit Glossa ordinaria citata hic à D.
 Thoma.

2. Est autem haec doctrina intelligenda, quando
 absolute putatur proximus futurus deterior propter
 correctionem: Nam si tantum putatur futurus deterio-
 rior ab breue aliquo tempore; atque scilicet ferens
 correctionem, postea autem omnino ad se rediturus,
 & beneficium correctionis cogniturus, & se placè
 emendaturus, corripiendus esset; ut colligitur ex
 doctrina D. Thom. in 4. d. 19. q. 2. *art.* 2. *quest.* 10.
 2. ad 5. & notat ex ipso Adriano in 4. *sub finem ma-
 teria de Indulgentiis, in quest. de Correctione fratrum,*
 §. *Et quoad secundam partem.* Nec tunc is qui corripit
 cooperabitur nouo peccato proximi, sed tantum
 illud negliget ob maius bonum postea securitatem,
 scilicet ob feriam conuersionem, & iustificacionem
 eius, quae postea speratur. Ita Valentia. Igitur vide-
 tur